

Контрол на браншовиците ще спре корупционните практики

Членовете на Браншовия съюз на Кожаро- Кожухарската, Обувната и Галантерийна Промисленост в България (БС на ККОГП) се обърнаха към Софийска търговско-промишлена камара за подкрепа при изработване и прилагане на конкретни мерки от възложителите на обществени поръчки на обувки и кожени изделия. Най-често това са социалното министерство, МВР и Министерство на отбраната. Приемането на тези мерки и тяхното публикуване от Агенцията за обществените поръчки би трябвало да доведе до намаляване корупционни практики.

Победителите в тези конкурси са предварително известни, което несъмнено обезсмисля участието на други компании. Подобна демотивация води до нарушаване на принципите на свободната конкуренция, залегнали в духа и буквата на Закона за Обществените Поръчки (ЗОП). Резултатът от провеждането на тези конкурси се свежда до избор на **не най-доброто изделие, но често пъти най-скъпото**, което нарушава както правата на потребителя, така и интересите на данъкоплатеца. След направеният задълбочен анализ в БС на ККОГП са достигнали до извода, че **единственият начин за преодоляване на корупционните практики е контрола от страна на компетентните неправителствени организации – браншови съюзи и асоциации, реализиран чрез тяхното участие във всички етапи от организирането и провеждането на обществените поръчки.** За това те предлагат: Участие на специалисти от компетентните браншови съюзи и асоциации, със **съвещателен глас**, в основните етапи от организиране и провеждане на конкурсите за обществени поръчки – **определяне на критериите за подбор, определяне на показателите за оценка, отваряне на техническата оферта, отваряне на ценовата оферта, контрол на изпълнение на сключения договор.** Предлаганото участие, със съвещателен глас, на специалисти от БС напълно съответства на принципите за **публичност и прозрачност, свобода и лоялна конкуренция** предвидени в чл. 2, ал. 1, т. 1, 2 от Закона за Обществените Поръчки . От БС са посочили част от известните **корупционни практики и слабости. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПОДБОР.** При определянето на тези критерии, обикновено, **Възложителят** дефинира изисквания, които не характеризират съществени качества на изделието, или компанията, но дават конкурентно предимство на **предпочитания Изпълнител.** Например критерият за „**техническа възможност и квалификация**” трябва да докаже капацитетните възможности на Изпълнителя. За да се прикрие недостатъчният капацитет на **предпочитания Изпълнител**, се изисква декларация за налична техника, а не **декларация за производствен капацитет**, описващ се с брой работници и количество произведен продукт за единица време. Така се дава възможност на комисията да декласира **неудобните кандидати.** Има случаи на отстранени мултинационални компании с няколко предприятия в Европа и Китай, предлагащи изключително атрактивен като дизайн, качество и цена продукт само защото са декларирали производствения си капацитет по стандартния, общоприет начин. а в същото време комисията допуска за оценка компания с недостатъчен капацитет. Често се формулират технически изисквания, за изделията и технологията, по която те се изработват, с цел да се ограничи конкуренцията и да се толерира **предварително избраният Изпълнител.** В други случаи техническите изисквания са определени непрофесионално, което понижава качеството на изделията, затруднява изработването им, оскъпява ги. Практиката

показва, че оформянето на техническата спецификация и критериите за подбор, обикновено се правят така от Възложителя, **че да създават необосновани пречки пред конкурентите на предпочитания**, от него **Изпълнител** - в нарушение на **чл. 32 ал. 1** от ЗОП. Участието на специалисти от БС при определянето на техническите изисквания и критериите за подбор, ще гарантира включването в методиката само на целесъобразни и законосъобразни критерии, и професионално дефинирани технически изисквания, гарантиращи оптимално съотношение между качество и цена на изделието, равен достъп и лоялна конкуренция за всички кандидати. Ако Възложителят не се съобрази с експертната оценка, своевременно ще бъдат сигнализирани компетентните органи за допуснатите пороци и очакваните, в резултат на това, щети за потребителите и данъкоплатците.

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА ОЦЕНКА. Показателите за оценка имат определящо значение за избора на Изпълнител при възлагане на **обществената поръчка** чрез провеждане на **открита процедура** и избран критерий „**икономически най-изгодната оферта**“. Критерият „**икономически най-изгодна оферта**“ предполага оптимално съотношение между потребителни свойства на изделието и цена. Следователно в случая е важно : Да се изберат като показатели за оценка най-важните потребителни свойства на изделието. Да се намери обективен начин за оценка на тези свойства. Най-добре е оценката да се прави от **самите потребители**. Така ще се избегне опасността, платени външни експерти да обслужват корупционните интереси на Възложителя. Правилно да се определи тежестта на всеки един показател, включително и цената, във формулата за оценка. По този алгоритъм потребителят извършва своя пазарен избор на всяка стока, като във всеки един момент на практика прави избор на „**икономически най-изгодната оферта**“.

Анализът на сто процента от обществените поръчки с избран критерий „**икономически най-изгодната оферта**“, в които са участвали членове на БС на ККОГП показва, че Възложителите никога не определят показателите за оценка по цитирания алгоритъм. **Възложителите** подбират такива показатели за оценка, най-често в нарушение на ЗОП, че да гарантират избора на **желания** от тях **Изпълнител**. **БС има конкретен пример** (*писахме на сайта на камарата, в „Търговски вестник“ и говорихме в предаването „Бизнес панорама“ за Агенцията за социално подпомагане и за начина , по който тя избира четири поредни години една и съща фирма за производство на 32 000 чифта детски обувки за ученици от първи клас*) за подобна корупционна практика е включването във формулата за оценка, при това с голяма тежест, на показателя „**срок на доставка**“. Ако оценим този показател по целесъобразност е очевидно, че той по никакъв начин не характеризира потребително свойство на изделието. Ето защо няма нормален потребител, включително и екипа на организацията Възложител, който да прави своя пазарен избор по такъв показател. В случая, обаче, проблемът не е само в целесъобразността на показателя „**срок на доставка**“, като **показател за оценка**. Времето за производство е измерител на производствения капацитет, т.е. на **техническата възможност** на кандидата за Изпълнител. В ЗОП този критерий е дефиниран, като **критерий за подбор – чл. 25, ал.2, т.6**. В същия **чл.25, ал.7 има императивна забрана критерият за подбор „техническа възможност“** да се използва като **показател за оценка**. Как може да се обясни безцеремонността с която Възложителят е нарушил закона, в разглеждания случай ? С цената на престъпване на закона Възложителят е създал методика за оценка, която гарантира успех само на **протежирания от него кандидат за Изпълнител**. Всеки нормален участник в конкурса би оферирал реални, изпълними срокове , защото при забавяне

на доставката, ще претърпи санкция от Възложителя, включително и разваляне на договора. Само **протежираният кандидат** може да оферира абсолютно неизпълним срок, например един ден, с ясното съзнание, че няма да бъде санкциониран при неизпълнение. Разгледаният случай е реален и илюстрира по безспорен начин, как Възложителят, нарушавайки ЗОП, създавайки една абсурдна по целесъобразност и незаконна методика за оценка **определя Изпълнителя, преди началото на конкурса**. Това закононарушение е рецидив и се повтаря от страна на Възложителя през последните няколко години. **За да се предотврати в бъдеще подобно, поведение, от страна на Възложителите на обществени поръчки, е необходим сериозен, регламентиран, обществен контрол, който е напълно във възможностите на компетентните БС и асоциации.**

ОТВАРЯНЕ НА ТЕХНИЧЕСКИТЕ ОФЕРТИ. В този етап от провеждане на конкурса за ОП корупционните практики намират израз в действията на комисията назначена от Възложителя. Комисията, използва всяка възможност да „разчисти пътя“ на предпочитания от Възложителя Изпълнител. На практика това поведение е неправомерно, защото нарушава разпоредбата на **чл. 32** от ЗОП, **като създава необосновани пречки пред конкурентите** на предпочитания Изпълнител, но за съжаление тенденциозността на действията на комисията, а от там и тяхната неправомерност често се доказват трудно. През този етап комисията декласира **50 до 90 %** от кандидатите, като допуска обикновено 2 до 3 компании до следващия етап. Използваните мотиви, често са нецелесъобразни, а понякога и незаконосъобразни. Например декласира се кандидат, който не е приложил опис на наличната техника, но е предоставил декларация за техническа възможност на компанията, т.е за производствения капацитет. Така като за изработване на изделията обект на съответната ОП не са необходими специални машини (обувките могат да се изработват и ръчно) списъкът за наличната техника е косвен, при това неточен, критерий за производствения капацитет. Следователно Възложителят няма основание да отстрани кандидата, така като съответното обстоятелство, формулирано като критерий за подбор е доказано по по-точен и безспорен начин от друг приложен документ съгласно **чл.56, ал. 1, т.4** от ЗОП .

Необходимо е да отбележим, че въпросният кандидат е представител на мултинационална компания, с няколко предприятия в Европа и Китай и списъкът на наличната техника би бил по-голям от списъка на избирателна секция в София. В случая решението на комисията нарушава принципите заложи в **чл.53, ал.1 и ал.2** от ЗОП. Решението е тенденциозно, а целта е да се отстрани конкурент, който предлага значително по-добро, а в последствие се оказва и по-евтино изделие, от изделието на **протежирания кандидат**. **За да отстранява кандидати**, комисията използва не еднозначно дефинирани изисквания в ЗОП, например изискването за използване на непрозрачен плик. Но колко трябва да е непрозрачен, непрозрачният плик? И защо комисията преценява, че пликове произведени от еднакъв материал при едни кандидати са по-прозрачни отколкото при други? Естествено това също се използва като основание за отстраняване на кандидати. Липсата на какъвто и да е документ, независимо дали касае удостоверяването на съответствие на изделието обект на ОП на основните технически характеристики, или критерии за подбор, или е друг документ, който може да се приложи допълнително в рамките на ден, два също е основание за отстраняване на някои кандидати, но не и на протежирания. Невъзможно е да се цитират като примери всички действия на комисията, чрез които тя „разчиства пътя“ на протежирания кандидат. На всяка цена, обаче, трябва да се предприемат драстични мерки за рязко ограничаване на нейните своеволни действия. От БС предлагат : Да се дефинира ясно целта на

подбора, който се прави на този етап от конкурса за ОП. **Целта е да се отстранят кандидатите, чийто изделия-обект на ОП не отговарят на техническите изисквания и техническите критерии за подбор.** Всяко друго съображение за дисквалификация на кандидат да се тълкува като опит за ограничаване на свободната и лоялна конкуренция, което нарушава принципите и духа на ЗОП – **чл.2, ал.1, т.1,2 ; чл. 32 и т.н.** Липсата на документ, **ако не възпрепятства изпълнението на целта** не е основание за отстраняване на кандидат. Комисията да даде подходящ срок и необходимите пояснения, за да могат кандидатите да отстранят порока. В този случай всички кандидати трябва да са равнопоставени. Ако след изтичане на новия срок порокът не бъде отстранен кандидатът се дисквалифицира. С цел да се обективизират действията на комисията при подготовката на процедурата за ОП, е необходимо да се приложи подробен списък на документите, чиято липса води до директно отстраняване на кандидата. Да се разреши изработването на видеозапис на този етап от ОП и да се приеме от компетентните органи, че видеозаписът може да се прилага като доказателствено средство при обжалване на решения на комисията. Присъствието на представители на неправителствени организации и медии да бъде напълно свободно, без да е необходимо предварително уведомяване. Независимо, че ЗОП утвърждава принципите на **публичност и прозрачност** чл.2, ал.1, т.1 , обикновено Възложителят полага значителни усилия да възпрепятства присъствието на БС и медии. **ОТВАРЯНЕ НА ЦЕНОВИТЕ ОФЕРТИ.** Обикновено Възложителят забранява присъствието, при отваряне на ценовите оферти, на „външни лица”, т.е. на представители на неправителствени организации и медии. Провеждането на този етап на всяка цена трябва да бъде публично, без **ограничаване** на присъстващите. **КОНТРОЛ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СКЛЮЧЕНИТЕ ДОГОВОРИ.** ЗОП задължава Възложителите да създадат вътрешни правила за контрол на изпълнението на сключените договори. Нашият опит показва, че има случаи в които изпълнението изобщо не се контролира, а във ведомства където се извършва контрол, той е формален, без да се контролират съществени характеристики на изделието-обект на ОП. Следователно :Трябва да се уточнят техническите характеристики по които ще се извършва контрола и приемането на изпълнението. Тези технически характеристики трябва да отговарят на техническите характеристики на заданието. Да се създадат инструкции за контрол и приемане на изпълнението, както и да се осигурят мостри за всички обекти, в които ще се извършва контрол и приемане на изпълнението. Да се осигурят специалисти – експерти, които да гарантират съответствието на изпълнението с одобрената мостра. Да се осигури свободен достъп на браншови съюзи и асоциации, като и други организации при контрола и приемането на изпълнението. Браншовият съюз на ККОГП разполага с доказателства, че в някои ведомства не се извършва контрол и приемане на изпълнението на договора, което води до злоупотреби при изпълнение на договорите. *Председател на БС на ККОГП: Соня Петкова.*